

GPS-ogrlicom obilježeni čagalj iz Slovenije u disperziji prema Dalmaciji?

Čagalj se u posljednjim desetljećima s Balkana uspješno širi u srednju i istočnu Europu, a danas je prisutnost vrste poznata u više od 30 europskih zemalja. Osim širenja, karakterizira ga i vrlo brzo povećanje brojnosti u svim zemljama te područjima koja je ova vrsta kolonizirala. Brojnost i rasprostranjenost čaglja u Europi naročito se intenzivira od 1990-ih. Ovakav trend je zabilježen i u Sloveniji, što potvrđuju sve češća opažanja čaglja, a područje njegove prisutnosti se širi.

U Sloveniji su se čagljevi počeli pojavljivati u većem broju tek u posljednjem desetljeću. Njihova prisutnost potaknula je istraživačke aktivnosti s ciljem boljeg upoznavanja ove vrste, odnosno njene uloge u ekosustavu (utjecaj na druge vrste, dinamika populacije, rasprostranjenost, ponašanje u prostoru, sposobnost razmnožavanja i dr.).

Od 2016. do 2018. godine proveden je Ciljni istraživački projekat za praćenje stanja i rasprostranjenosti populacije čaglja u Sloveniji, u bliskoj suradnji s Lovačkim savezom Slovenije, regionalnim lovačkim udrugama i udruženjima te brojnim lovcima.

Osim dobivanja osnovnih podataka o biologiji i populacijskim karakteristikama vrste, jedan od glavnih ciljeva projekta bio je uspostaviti sustavno praćenje čagljeva u Sloveniji i pripremiti prijedloge mjera za upravljanje vrstom. Kao nadogradnju navedenih ciljeva članovi projektne skupine odlučili su početi pratiti prostorno ponašanje vrste, između ostalog i zbog velikog interesa te spremnosti lovaca na suradnju.

Jedan od čagljeva je uhvaćen i obilježen GPS ogrlicom 19. studenog 2018. na području Krasa uz talijansku granicu južno od Nove Gorice (<http://sakal.gozdis.si/novice>). Prema procjenama to je jednogodišnji mužjak kojeg su lovci nazvali „Trstelj“ (prema brdu u blizini mjesta hvatanja). Osim lokacija, senzori u ogrlici također mjere njegovu aktivnost, temperaturu okoline i uočavaju moguću smrt jedinke. Mladi mužjak je bio član čopora i tri mjeseca zadržavao se na roditeljskom teritoriju veličine 500 ha. No, 21. veljače čagalj je odjednom napustio roditeljski teritorij i u skoro „ravnoj crti“ krenuo prema jugoistoku. Pri tome je svaki dan napravio 15 do 30 km, a kretao se šumskim područjima Snežnika u Sloveniji i Gorskog Kotara u Hrvatskoj. Očito nije imao nikakvih poteškoća prijeći ograđene autoceste Ljubljana – Koper i Zagreb – Rijeka (kod Delnica), a istim tempom nastavio je prema masivima Velike Kapele te Velebita. Do 7. ožujka stigao je već u zaleđe Senja. U tih 14 dana ukupna dužina njegovog puta između zabilježenih lokacija iznosila je više od 215 km. Napominjemo, da između dvije registrirane poznate lokacije prođe nepuna četiri sata, što znači da je ukupan put kojeg je čagalj napravio još mnogo, mnogo veći.

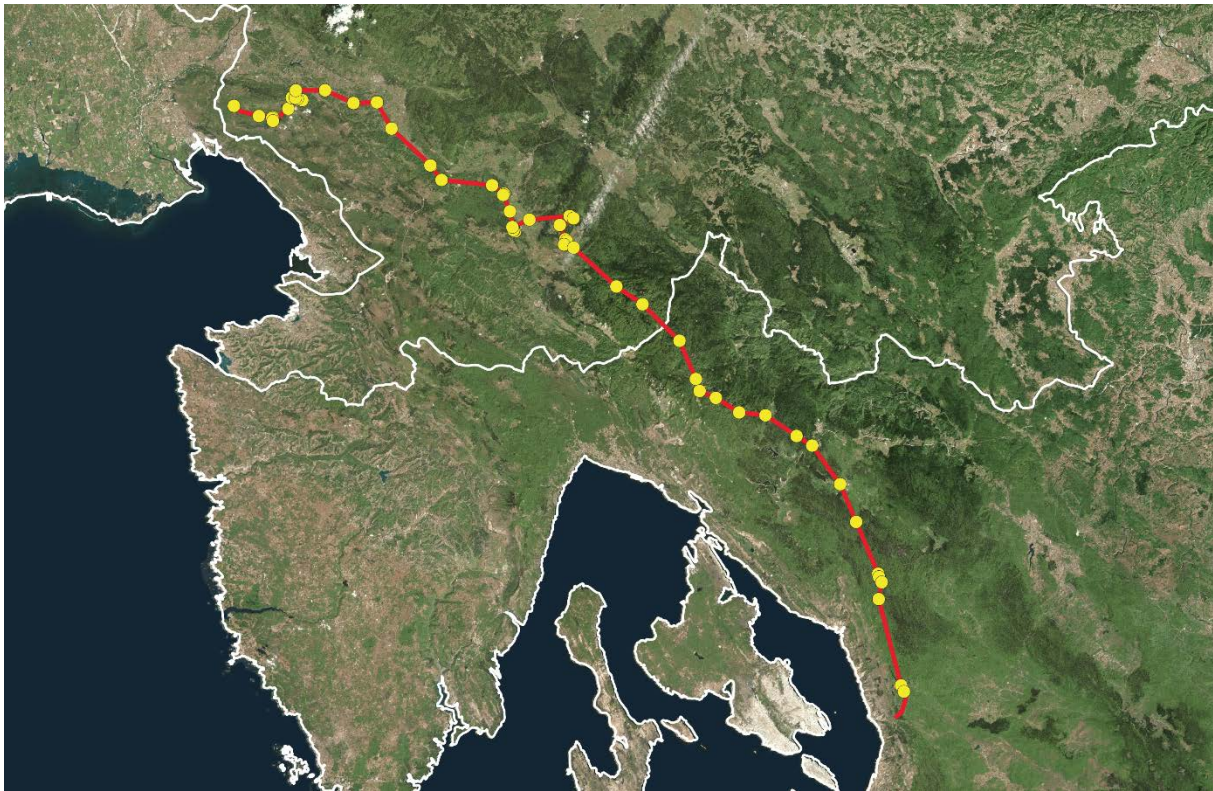
Čagljevi su poznati kao vrsta kod koje mlade životinje mogu migrirati na velike udaljenosti, ali do sada izvor većina podataka su bili indirektni primjeri pojavljivanja pojedinačnih jedinki daleko izvan poznate raširenosti populacije, za koje se nije znalo od kuda i kako su došle na nova područja. Suprotno tome, direktne informacije o disperziji pojedinih životinja izvan teritorija rođenja do sada nisu bile poznate. Obilježavanjem i praćenjem čaglja „Trstelj“ pomoću GPS ogrlice u prilici smo prvi puta u povjesti (i na svijetu) vrlo precizno pratiti fenomen disperzije čagljeva. Zbog toga se nadamo da će čagalj „Trstelj“ živjeti dovoljno dugo da – vrlo vjerojatno – negdje u Dalmaciji formira svoj teritorij te nađe ženku iz potpuno druge populacije. Naime, svi čagljevi u Sloveniji prema njihovom genotipu potječu iz inače mnogo veće panonske populacije (koja je prisutna i u kontinentalnoj Hrvatskoj).

Ovim putem iskorištavamo priliku da zamolimo hrvatske lovce sa područja gdje se obilježeni čagalj nalazi, da ga – ako je to ikako moguće – ne odstrijele. Ipak, ako se odstrijel čagalj sa žutom

ogrlicom slučajno i dogodi, jako bi bili zahvalni da nam to javite, kako bi mogli dobiti i druge podatke koje ogrlica sakupila (unatoč žutoj boji ogrlica se ponekad ne vidi dobro).

Kontakt osoba: dr.sc. Krunoslav Pintur, Veleučilište u Karlovcu (krunoslav.pintur@vuka.hr)

Ovakvi podatci su izuzetno značajni za istraživače kao i za lovce te mogu doprinijeti boljem poznavanju ove vrste ali i njezinome upravljanju. O najzanimljivijim nalazima kretanja tog mužjaka redovno ćemo vas informirati na službenoj web-stranici projekta (<http://sakal.gozdis.si/>), u lovačkim glasilima, portalima i društvenim mrežama.

Slika 1: Kretanje čaglja Trstelja između 21. veljače i 7. ožujka 2019. Čagalj je u Hrvatsku ušao 1. ožujka na širem području Čabara, a zadnja lokacija 7. ožujka snimljena je na prelazu Vratnik iznad Senja.

Slika 2-5: Obilježavanje uhvaćenog čaglja. Kod hvatanja čaglja i stavljanja ogrlice od velike pomoći istraživačima bili su lovci.

Projektna grupa:

Biotehnički fakultet Universiteta u Ljubljani,
Visoka škola za očuvanje okoliša, Velenje,
Nacionalni institut za šumarstvo

Kontakt osoba:

Dr.sc.Krunoslav Pintur
Veleučilište u Karlovcu
krunoslav.pintur@vuka.hr